

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82456,Chroscikowski-Samuel.html>
2023-04-02, 01:22

Chróścikowski Samuel

CHRÓŚCIKOWSKI Samuel (10 I 1730, Piaski k. Chełma – 16 X 1799, Chełm), pijar, nauczyciel. Mając 15 lat, wstąpił do zakonu pijarów. Po czteroletniej nauce w szkołach zakonnych w Rzeszowie i Międzyrzeczu został nauczycielem w Warszawie, potem w Wareżu. W 1754–57 odbył studia w Rzymie; po powrocie został nauczycielem w Collegium Nobilium w Warszawie i 1760–68 w kolegium S. Konarskiego. Od 1768 wykładał w kolegium pijarskim we Lwowie, potem był rektorem kolegium w Chełmie.

Ch. wydał w 1764 w Warszawie podręcznik *Fizyka doświadczeniemi potwierdzona, albo doświadczenia fizyczne przez kawalerów filozofii uczących się w Collegium Nobilium Sch. Piarum publicznie czynione, polskim zaś językiem napisane*. Ta niezbyt obszerna książka, licząca tylko 210 stron, była pierwszym podręcznikiem fizyki w języku polskim. Opracowanie obejmowało tylko część fizyki: zagadnienia podzielności ciał, ciśnienia, ciężaru i sprężystości powietrza, pomijał zaś zjawiska magnetyczne, elektryczne i optyczne. Podane były opisy, z ładnymi rysunkami, 37 doświadczeń, które autor przeprowadzał podczas swych wykładów. Były też opisy „drobnowidła” (mikroskopu), termometru, barometru i „wiatrociągu” (maszyny pneumatycznej). Autor dobrze orientował się w fizyce, cytował współczesne podręczniki (J.-A. Nolleta, P. van Musschenbroeka, Ch. Wolfa, F. Dalhama, a także *Optykę* i *Principia* I. Newtona). Ch. napisał ponadto kilka dzieł o charakterze religijnym i filozoficznym.

HNP, t. 6; PSB (S. Szczotka).

Andrzej Kajetan Wróblewski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)